

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИ ОЦІНЦІ

ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Оцінка ефективності діяльності суб'єктів господарювання може здійснюватися при проведенні фінансового та стратегічного аналізу. Причому застосування методів стратегічного аналізу за допомогою фінансових показників, що регламентовані для розрахунку при проведенні фінансового аналізу, значно підвищують достовірність одержаних результатів. При встановленні доцільності застосування будь-якого методу стратегічного аналізу має вагоме значення як перелік показників, порядок їх обчислення, так і доступна для перевірки достовірності інформаційна база розрахунку. Розрахунок показників ефективності діяльності підприємств на основі суб'єктивних поглядів експертів може надати упереджену оцінку. Інформаційною базою для розрахунку фінансових показників є фінансова звітність, що пройшла перевірку на наявність ознак фальсифікації та затверджена аудитором або аудиторською фірмою.

Козирєва О.В., Грузіна І.А., Бондаренко І.В. стверджують, що оцінити ефективність діяльності підприємства неможливо, враховуючи лише один показник. Різноманітність властивостей та ознак різновидів комерційної та виробничо-економічної діяльності організації зумовлює так чи інакше численну сукупність показників. Головна проблема їх застосування при цьому виражена в тому, що жоден показник не може відігравати роль універсального, на основі якого однозначно можна виявити невдачі чи успіхи у плані діяльності організації. У зв'язку з цим практично завжди використовують систему, куди включають різні показники ефективності діяльності підприємства [1, С. 85].

Серед інструментів оцінки ефективності діяльності суб'єктів господарювання особливе місце посідають збалансована система показників, рейтингова оцінка та матриця GE/McKinsey. Збалансована система показників (ЗСП) – це система стратегічного управління організацією на підставі вимірювання та оцінки ефективності її діяльності за набором показників, підібраних таким чином, щоб врахувати всі суттєві (з точки зору стратегії) аспекти діяльності організації (фінансові, маркетингові, виробничі і т. ін.) [2, С. 55]. Перевагами системи збалансованих показників є розкриття діяльності підприємства не тільки з позиції досягнення фінансових результатів, а й досконалості організаційної структури та управління підрозділами в частині мотивації до роботи. Недоліком системи збалансованих показників є свобода вибору показників та його розрахунку, що може відрізнятися від загальноприйнятих підходів і викривляти дійсний стан справ; виникають проблеми з вимірюванням нового набору показників.

Наступним методом стратегічного аналізу є рейтингова оцінка. Найпоширенішими його видами є метод суми місць та метод відстаней. Перевагами застосування рейтингової оцінки є комплексність та багатовимірність, єдність методології, що дозволяє проводити порівняння підприємств. Недоліком можна визначити суб'єктивний підхід до вибору показників.

Модель GE/McKinsey, є багатофакторним інструментом стратегічного аналізу, що дозволяє оцінити конкурентоспроможність підприємства на ринку. Наведена модель пропонує декілька переваг. По-перше, вона являє собою більш детальний та глибокий метод аналізу, оскільки враховує безліч факторів для оцінки позиції бізнесу. По-друге, модель вказує на пріоритетні напрями інвестування, пропонуючи конкретні стратегічні альтернативи для розвитку чи згортання різних напрямків діяльності.

Не існує єдиного, універсального чи досконалого методу стратегічного аналізу для оцінки ефективності діяльності підприємства. Вибір конкретного інструменту залежить від вимог до кількості показників та точності одержаних результатів.

При застосуванні методу суми місць при обчисленні рейтингової оцінки можна одержати однакові суми місць за декількома підприємствами, що унеможливує встановлення чітких критеріїв для розподілу місць. Метод відстаней за порядком розрахунку має спільні характеристики з матрицею GE/McKinsey, в частині врахування вагомості кожного з показників, взятих до розрахунку. Тому ці методи можна вважати найбільш точними щодо рейтингової оцінки ефективності суб'єктів господарювання. Застосування системи збалансованих показників дозволяє розглянути діяльність підприємств комплексно щодо досягнення фінансових результатів, виконання показників виконання плану по реалізації продукції, організації безперервної роботи бізнес-процесів, постійного складу персоналу та його мотивації до роботи.

Список використаних джерел:

1. Козирева О. В., Грузіна І. А., Бондаренко І. В. Дослідження методичних підходів до оцінювання ефективності діяльності підприємства. Підприємництво та інновації. 2023. № 29. С. 83–88. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.13> (дата звернення: 16.10.2025).
2. Лепетан І. М. Збалансована система показників у системі стратегічного управлінського обліку. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні. 2020. Т. 1. С. 54–56. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/6747> (дата звернення: 17.10.2025).